

Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse til revisjon av konsesjonsvilkår for Arnafjord- og Vikvassdraga

Nærøydalselvi elveeigarlag ønsker med dette å gi en høringsuttalelse til revisjonen av Arnafjord og Vikvassdraga med fokus på Nærøyvassdraget. Vi har fått utsatt frist til 1.8.21 og takker for velviljen fra NVE.

Nasjonalt laksevassdrag

Nærøydalselva er et nasjonalt laksevassdrag. Stortinget har opprettet 52 nasjonale laksevassdrag, disse skal prioriteres i forhold til revisjoner av konsesjoner samt kompenserende tiltak i regulerte vassdrag (se

<https://nettarkiv.miljodirektoratet.no/hoeringer/tema.miljodirektoratet.no/no/Tema/Arter-og-naturtyper/Villaksportalen/Bevaringstiltak/Nasjonale-laksefjorder-og-laksevassdrag/index.html>).

Lakseregisteret slår fast at bestandssituasjonen for laks er moderat. Påvirkningsfaktorene er vannkraft, rømt oppdrettslaks og lakselus. Sjøørreten i vassdraget er «hensynskrevende». Elveeierlaget innførte strenge fiskeregler i 2009 og dette har bedret bestandssituasjonen for laks, men fortsatt skriver Vitenskapelig råd for lakseforvaltning: «*Det er fare for at forvaltningsmålet ikke er nådd for denne bestanden. Det har vært en negativ utvikling i måloppnåelse etter 2016, til tross for svært lav beskatning.*» Siste års bestandsutvikling er klart negativ og bekymringsfull og alt tyder på at denne negative utviklingen fortsetter også i år. Det er dermed viktig at tiltak som minstevannføring blir gjennomført for å bidra til å snu denne utviklingen.

Nasjonal prioritering

I rapporten Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. I nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering (NVE nr. 49/2013) har Nærøyvassdraget som del av 070.5ZC Arnafjord- og Vikvassdraget fått høyeste prioritert av alle revisjonsobjekt i gamle Sogn og Fjordane.

Nærøyvassdraget er dermed blant vassdraga der styresmaktene har vurdert det slik at en ville få mest miljøgevinst av aktuelle tiltak i forhold til krafttapet. Det er åpenbart at Statkraft har valgt å se bort fra denne prioriteringen i sitt revisjonsdokument. I tillegg kommer de med flere udokumenterte påstander om at ungfiskproduksjonen ser ut til å være overestimert.

Fra rapporten sies følgende om Nærøyvassdraget:

Nærøydalselvi er også nasjonalt laksevassdrag. Bestandstilstanden er god (5) for sjøørret og redusert (4) for laks. Vassdragsregulering er bestemmende for tilstanden. Vassdraget er regulert ved at en høytliggende del av nedbørfeltet til Jordalselvi er overført til Vikja (ca.11 % av midlere vannføring fraført). Beregninger basert på tørrlegging av oppvekstarealer tyder på at ungfiskproduksjonen i Nærøydalselva er redusert med i størrelsesorden 12-25 %

Vi ber dermed NVE legge til grunn den nasjonale prioriteringen og de fakta som ligger til grunn for denne prioriteringen når en skal ta en vurdering av kravet om minstevannføring.

Viktigheten av minstevannføring

Reguleringspåvirkningen av fraført vann fra vassdraget er betydelig selv om fraført nedbørsfelt er lite. Dette understrekes av konklusjonen til Bremset m.fl. i NINA rapporten fra 2009: «*Beregninger basert på tørrlegging av oppvekstarealer tyder på at ungfiskproduksjonen i Nærøydalselva er redusert med i størrelsesorden 12-25 %.*» Statkraft påstår at dette er en overestimering av konsekvensene. I Miljødesignhåndboken skrives det – på generelt grunnlag – at endringen i vannføring i kritiske faser av året er direkte proporsjonal med ungfiskproduksjonen.

Vi vil hevde at de vurderinger som er gjort av Bremset m.fl ikke er en overestimering av konsekvensene. Dette begrunner vi med at en ikke kan legge til grunn snittberegninger når en skal vurdere de reelle konsekvensene av fraført vann i vassdraget:

Vannføringen om vinteren i Nærøydalselva er ofte svært lav i lengre perioder. Vanndeckt areal om vinteren er ofte en avgjørende faktor på produksjonen av ungfisk i vassdraget. I tillegg blir vannføringen om sommeren/sensommeren ofte svært lav også over lengre perioder, noe som også resulterer i høye temperaturer utenfor trivselstemperaturen for anadrom ungfisk. Dette betyr igjen at ungfisken tar til seg mindre mengder mat enn normalt, noe som bidrar til redusert vekst. Følgelig kan dette igjen føre til enten forsinket smoltutvandring ved at den blir stående ett år lenger på elva, eller forsinket utvandring samme år kombinert med redusert størrelse når den vandrer ut. Det siste betyr at den er utsatt for høyere predasjon og også klart lavere overlevelse grunnet lusepåslag under utvandringen. Dette er faktorer som er godt dokumentert gjennom en rekke undersøkelser både med hensyn på utvandringstidspunkt og smoltstørrelse.

Det å fraføre vann fra de øvre delene av vassdraget forsterker disse effektene mer enn beregning av snittverdier skulle tilsi. En må legge til grunn betydningen av vannslipp i kritiske faser når en skal se på konsekvensene. Følgelig vil vannslipp fra Feiosdalsvatnet ha større verdi for disse faktorene enn det som kommer frem i revisjonsdokumentet.

Verdiskapning

Utøvelse av fiske i vassdraget har stor verdi for grunneierne og representerer en viktig tilleggsinntekt for gårdsbrukene langs elva. Mye av fisket utøves av tilreisende som legger penger igjen i lokalsamfunnet utover leieinntektene. I tillegg representerer lakse- og sjøørretfisket i elva en betydelig rekreasjonsverdi for mange fiskere. Elva og fisket lider ofte under lave vannføringer i sesongen og en minstevannføring vil også bidra til å øke antall dager hvor en kan bedrive fiske i elva og følgelig øke verdiskapningen i dalen.

Krafttap

Statkraft gir beregninger på mulig krafttap for minstevannføringsslipp til Nærøyvassdraget fra Feiosdalsvatnet som vi mener ikke er representative for det reelle krafttapedet sett ut ifra et samfunnsøkonomisk ståsted. En ting er at Statkraft ut ifra et bedriftsøkonomisk ståsted kan beregne

et mulig krafttap, men for NVE så må det være det reelle krafttaptet for samfunnet som må legges til grunn for den vurdering av kost/nytte som gjennomføres.

I NVE rapport nr. 49/2013 ble det vurdert hvordan viktige miljøverdier kan sikres gjennom å legge til rette for kostnadseffektive tiltak. Hovedformålet var å gjennomføre en samfunnsmessig vurdering av gevinstene av mulige miljøforbedringer, i forhold til de samfunnsmessige kostnadene i form av redusert fornybar kraftproduksjon. Her ble det også vurdert opprusting og utvidelse (O/U) av eksisterende reguleringer og andre vannkraftverk som kan bidra til å kompensere for tap av kraft som følge av minstevannføringslipp.

Et Q95-minstevannføringslipp fra Feiosdalsvatnet vil gi økt produksjon i to elvekraftverk nedover Jordalen. Følgelig vil krafttaptet bli betydelig redusert sammenlignet med om alt vannslippet ble sluppet uten noen form for kraftproduksjon nedstrøms. I tillegg er det et faktum at disse to kraftstasjonene ofte på høsten må stoppes da tilsiget er for lite til at en kan drive turbinene. Da slippes det vann forbi som ellers kunne ha blitt produsert kraft. Et minstevannføringslipp vil dermed **øke** driftstiden for disse to elvekraftverkene og dermed ytterligere redusere krafttaptet. Vi kan ikke se dette er hensyntatt i revisjonsdokumentet, men ber NVE legge til grunn disse forholdene i vurderingen.

Andre habitatfremmende tiltak

Vi har valgt å prioritere krav om Q95-minstevannføring i vår uttalelse da vi legger til grunn at innføringen av standard konsesjonsvilkår vil bli gjennomført. Følgelig vil det være aktuelt å kunne pålegge regulanten de nødvendige biotop- og habitatforbedringer som bla er påpekt i NORCE rapport nr 410.

Konklusjon

Vi mener det er svært viktig at NVE pålegger Statkraft en minstevannføring etter Q95-minstevannføring fra Feiosdalsvatnet, alternativt ved å supplere med vann fra bekkeinntakene, og mener at fordelene for vassdraget, spesielt forholdene for laks og sjørret, langt overstiger de negative virkningene for kraftproduksjonen i vassdraget.

Innføring av minstevannføring her vil være i tråd med NVE og Miljødirektoratets egne prioriteringer, jfr NVE nr. 49/2013, samt Stortingets prioriteringer i forhold til nasjonale laksevassdrag og revisjoner i disse. Det vil være svært overraskende og skuffende om NVE velger å se bort fra sine egne prioriteringer og ikke sikrer minstevannføring i Nærøyvassdraget gjennom denne revisjonen.

Med vennlig hilsen

Oddvar Vermedal (sign)

for Nærøydalelvi elveeigarlag

Kopi:

Statsforvalteren i Vestland (sfvlpost@statsforvalteren.no)

Vestland fylkeskommune (post@vlfk.no)

Aurland kommune (post@aurland.kommune.no)

Vik kommune (postmottak@vik.kommune.no)

Norges Jeger og Fiskerforbund (njff@njff.no)

Norske lakseelver (post@lakseelver.no)